

Hätätilanne sairaalassa

– syventävien opintojen kotisivuprojekti
teho-osaston elvytys- ja MET-toiminnasta palvelee koko sairaalaa

Krista Kumpuvaara ja Sanna Hoppu

Ennen piti olla käyntikortti, nyt pitää olla kotisivut. Ajatuksella laadittu kotisivu sairaalan intranetissä auttaa löytämään keskeistä tietoa siitä, miten hätätilanteessa juuri tässä sairaalassa tulisi toimia. Ajan tasalla olevat kotisivut lisäävät luotettavuutta ja mielenkiintoa toimintaamme kohtaan ja ennen kaikkea säästävät turhilta yhteydenotoilta. PSHP:n intranetissa on monilla osastoilla, kuten teho-osastolla, omat kotisivut, joissa on muun muassa tietoa kunkin osaston toiminnasta. Näimme tarpeelliseksi luoda osaksi teho-osaston kotisivuja myös Medical Emergency Team (MET)- ja elvytystoiminnalle omat kotisivut, sillä tämä on teho-osaston ulkopuolella usein näkyvin osa tehohoitoa. Sivuston laatiminen on ollut osa lääketieteen kandidaatin syventävien opintojen projektia, ja siihen lähdettiin sairaanhoitopiirin verkkosivuston toimittajan yllyttämänä. Työ on osoittautunut isoksi, ja se on edelleen osittain kesken.

MET- ja elvytystoiminnan sivustojen suunnittelun lähtökohdaksi oli luoda koko TAYS:n henkilökuntaa palveleva sivusto ja yhdistää sairaalan erilaiset elvytysohjeistukset yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Eri osiot on kuitenkin tarkoitettu eri kohderyhmille. Tärkein sanoma on, että jokaisen sairaalassa työskentelevän tulisi hallita elvytyksen perustaidot, tunnistaa peruselintoiminnan häiriö, ja osata toimia hätätilanteessa tarkoituksenmukaisella tavalla. Vaikka tiedotamme sivustolla miten teho-osaston ympärivuorokautinen MET- ja elvytystoiminta toimii, ohjaamme sen kautta osastoja ja poliklinikoita hätätilapotilaan hoitoon tarjoamalla erilaista koulutusta ja apua tarvikkeiden hankintaan ja huoltoon. Vaikka sairaalassa on keskitetty MET- ja elvytystoiminta, kaikilla yksiköillä on oma vastuunsa elvytysvalmiuden ja -taitojen ylläpitämisessä.

Intranetsivujen rakenne ja kohderyhmä

Sivustolle tullaan teho-osaston kotisivujen lin-

kin kautta (kuva 1). Etusivulle aukeaa päävalikko ja keskitetyn MET- ja elvytyspuhelimien numero. Päävalikon kansiorakenne mahdollistaa sen, että alasivuja tai linkkejä voi lisätä ilman että työtä pitää tehdä toistuvasti uudelleen. Tavoittelemme sitä, että sivustolla on helppo liikkua.

Ensimmäinen pääotsikko on ”Yleistä tietoa Tays:n MET- ja elvytystoiminnasta”. Tähän osioon kootaan tietoa keskitetystä MET- ja elvytystoiminnasta koko sairaalan henkilökunnalle. Keskeistä on, että jokainen TAYS:n työntekijä tietää miten toimia havaitessaan hätätilapotilaan sairaala-alueella. Osiossa kerrotaan sopimuksista ja toimintamalleista, ja esitellään teho-osaston ns. ELVI-ryhmän kokoonpano ja tarvikkeet. Erillinen osio on kohdennettu erityisesti teho-osastolle tulevalle uudelle työntekijälle, jonka pitää tietää tarkemmin ryhmän toiminnasta. Molempia osioita voidaan hyödyntää uuden työntekijän perehdytyksessä, ja ne linkitetäänkin uuden työntekijän perehdytys sivuille.

TAYS:n elvytystoimintaa on pyritty kehittämään viime vuosina. Tämä alkoi teho-osaston ke-

hittämishankkeesta, jossa elvytys valittiin yhdeksi painopistealueeksi vuonna 2007. Sen jälkeen asiasta innostuneille lääkäreille ja hoitajille on annettu työaikaan toiminnan kehittämiseksi. TAYS:n uuden toimintamallin mukaisesti osastoille on valittu ns. hätätilapotilaan vastuuhoitajat (elvytysvastuuhoitajat), joille annetaan sekä koulutusta että koulutajakoulutusta peruselvytyksestä ja elvytystilanteiden ehkäisystä. Nämä vastuuhoitajat kouluttavat edelleen osastoillaan muuta henkilökuntaa. Intranetsivut tulevat olemaan tärkeä osa tätä toimintaa. Ensimmäisen pääotsikon viimeinen linkki onkin tarkoitettu elvytysvastuuhoitajille. Sinne kootaan vastuuhoitajatoiminnan tavoitteet, koulutussuosituksukset, ja mm. koulutuksessa tarvittavaa luentomateriaalia. Kaikille sairaalan yksiköille suositellaan yhdenmukaista elvytysvälineistöä, joka on nähtävissä tässä osiossa. Sivustolle voidaan jatkuvasti päivittää tietoa vastuuhenkilöille mm. elvytysvälineistöön, niiden huoltoon ja kaikkien koulutukseen liittyen.

S seuraava pääotsikko on ”Miten toimia hätätilanteessa?” Osiossa kuvataan lyhyesti, miten sairaalan sisäinen hälytysjärjestelmä toimii, ja miten toimia yksittäistä potilasta koskevassa hätätilanteessa. Toimintaohjeet hälytystilanteessa on annettu tiivistetysti samaan tapaan kuin ohjeistuskaavio yleiseen hätänumeroon soittaessa. Kuvaamme tässä myös MET-toiminnan perusteet ja annamme teoreettista tietoa siitä, miten tunnistaa sydänpysähdysriskissä oleva tai kriittisesti sairastunut potilas. Yhdessä tämän osion linkeistä aukeavat selkeät Käypä hoito -suositukseen perustuvat elvytyskaaviot, ja elvytysprotokolla selitetään myös sanallisesti. Tarkoituksena on saada selkeät kaavaku-

vat ja lisäksi tekstiä, joka antaa lisäinformaatiota elvytyksen kulusta. Sekä aikuisten että lasten elvytyksissä on eritelty perus- ja hoitoelvytysohjeet. Eri potilasryhmille tulee omat ohjeistonsa ja näiden kohdalla tehdään yhteistyötä kunkin erikoisalan kanssa, esim. lastentautien sekä naistentautien ja synnytysten kanssa. Pääotsikon alalinkiksi tulee myös ”Elvytyslääkkeet”, jossa kerrotaan yleisimpien elvytyksessä käytettävien lääkkeiden säilytyksestä, annostelusta, indikaatioista, vasta-aiheista ja haittavaikutuksista.

Elvytetyn potilaan jatkohoito ja DNAR (do not attempt resuscitation) -päätökset muodostavat kotisivuilla oman osionsa, koska ne kiinnostavat vuodeosaston henkilökuntaa. TAYS:ssa tehdyn kyselytutkimuksen mukaan osastojen henkilökuntaa huolettaa erityisesti DNAR-toiminnan kirjavuus, tai tehtyjen päätösten perusteluiden puute. Myös hoitoettisen neuvottelukunnan ohjeistus ja suositukset linkitetään tähän osioon. Jatkohoitoa käsitteleviä esityksiä, katsauksia ja muita julkaisuja on koottu tämän otsakkeen alle.

Sairaalaelvytysten epidemiologia ja etiologia on koottu oman otsakkeensa alle. Tähän osioon referoidaan yleistä tietoa asiasta maailmalta, ja TAYS:n tuloksia arvioidaan tämän tiedon pohjalta. Pyrimme pitämään omat ”Utstein”-tyyliin¹ raportoidut tilastomme niin ajankohtaisena kuin mahdollista. Teho-osaston elvytysryhmä kokoontuu harjoittelemaan potilassimulaattorilla kuukausittain, ja tässä yhteydessä tilastot päivitetään niin ryhmälle

¹ Utstein-tyyli = Engl. Utstein-style. Kansainvälinen suositus elvytystapahtumaan liittyvistä muuttujista, joita tulisi prospektiivisesti tallentaa, analysoida ja raportoida vuosittain.

Kuva 1. TAYS:n teho-osaston kotisivut.

analysoitaviksi kuin tähän tiedostoonkin. Toiminnan seuranta on ollut prospektiivista alkaen vuodesta 2008, ja takautuvasti tietoa on saatavilla vuodesta 2005 alkaen.

Kotisivuilla esitetään myös teho-osaston henkilökunnan järjestämä elvytyskoulutus, jota nykyisin annetaan sairaanhoitopiirin koulutuspalveluiden markkinoimana toimintana. PSHP:n alueella käynnistyy vuonna 2010 hätätilapotilaan taitokoulutusohjelma, jonka tavoitteena on taata jokaiselle sairaalan työntekijälle ammatista riippumatta valmiudet hätätilapotilaan tunnistamiseen ja välittömään ensiapuun. Koulutusohjelma on neliportainen: ensimmäisellä tasolla koulutus kestää 1,5 tuntia, ja sitä suositellaan kaikille työntekijöille vuosittain. Tässä koulutuksessa kerrotaan miten hätätilapotilaan kanssa tulisi toimia ja harjoitellaan peruselvytystä MiniAnne -koulutuskonseptin mukaisesti.

Toisella tasolla kyse on elvytysvastuuhoitajan antamasta yksilöllisestä PPE+D-harjoittelusta, joka tullaan tulevaisuudessa automatisoimaan. Kolmannella ja neljännellä tasolla kyse on jo simulaatioharjoittelusta ja painopiste on ryhmädynamiikassa ja johtamisessa. Tasoille II–IV tehdään myös verkkokoulutusohjelma, joka suoritetaan ennen käytännön harjoituksia.

Yhtenä osiona tässä tulee olemaan myös linkki aiempien koulutusten luentotiivistelmiin ja teho-osaston elvytys/MET-ryhmän omiin sisäisiin koulutuksiin. Pääsivulle tulevat nähtäville yhteystiedot, joista voi tiedustella mm. elvytyskoulutukseen, välineistöön ja kirjaukseen liittyviä asioita ja antaa palautetta ryhmälle, samoin kuin ryhmän toiminnasta tai sen antamasta koulutuksesta vastaaville henkilöille.

Sivuston merkitys ja ylläpidon haasteet

Intranet-sivustoille tulevalla materiaalilla voidaan sairaalan henkilökuntaa pitää ajan tasalla elvytys- ja MET-toiminnan periaatteista ja käytännöistä. Kaikki sairaalan elvytysohjeistukset voidaan koota yhteen paikkaan, jolloin myös sijaisten perehdytys helpottuu. Lisäksi sivustolla oleva tieto MET-toiminnasta ja kriittisesti sairaan potilaan tunnistamisesta auttaa henkilökuntaa ennaltaehkäisemään elvytystilanteeseen joutumista. Kotisivut ovat vähentäneet huomattavasti toiminnasta vastaavien henkilöiden henkilökohtaisen sähköpostin määrää, puhelimessa vietettyä aikaa ja erilaisia koulutukseen liittyviä kyselyitä.

Pasi Alanen, TAYS teho-osasto

Kuva 2. TAYS:n teho-osaston ELVI-ryhmä

Kotisivuston luomisen haasteena ovat olleet toiminnasta vastaavan anestesialääkärin riittämättömät tekniset taidot. Huolimatta asiaan perehtyneiden hoitajien (ja kandidaatin) kannustuksesta, aikaa tällaisen sivuston luomiseen – vaikkakin vain sisällön toimittamiseen – on kulunut paljon, mutta toivottavasti tämä näkyy myöhemmin työmäärän kevenemisenä. Paitsi asiasisältöä, myös sivuston tärkeimpiä ominaisuuksia pitää harkita tarkkaan: sivustolla tulee olla helppo liikkua ja haettavat asiat tulee löytää nopeasti, erilaiset kohderyhmät huomioiden. Myös ulkoasun tulisi olla sekä värimaailmaltaan että kuvitukseltaan miellyttävä. Yhä jatkuvana haasteena on sivuston ajantasainen päivitystyö, sieltä tulee poistaa vanhentunut tieto ja toisaalta uudet ajankohdaiset asiat tulee saattaa ihmisten tietoon nopeasti. Tulevaisuudessa toivomme vielä, että voimme luoda sivustolle ajanvarauskalenterin koulutuksiin sekä kuvagallerian. TAYS:n teho-osastolla sivuston ylläpidosta ja linkkien toimivuudesta vastaa tällä hetkellä vuodeosastojen elvytysvastuuhoitajien yhdyshenkilö, joka toivottavasti voi käyttää osan työajastaan tätä varten myös ensi vuonna. □

Krista Kumpuvaara

LK

TaY

Sanna Hoppu

LT, el, kliininen opettaja
TaY ja TAYS teho-osasto
sanna.hoppu[a]pshp.fi